

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

21 nci Birleşim

30 . 12 . 1970 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa</i>		<i>Sayfa</i>
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	438:439	2. — Hatay Üyesi Mustafa Delivelî'nin	
2. — YOKLAMA	439	543 sayılı sözlü sorusunu geri aldığına	
3. — DEMEÇLER VE SÖYLEMLER	440	dair Başkanın sunuşu	445
1. — Elâzığ Üyesi Salim Hazerdağlı'nın;		3. — Yılbaşı münasebetiyle 30.12.1970	
20 nci Birleşimde A. P. Grubu Başkanı		tarihinden 5 . 1 . 1971 gününe kadar	
Ahmet Nusret Tuna'nın okuduğu tutana		çalışmalara ara verilmesine dair A. P., C. H.	
aktaki eksikler bulunduğu dair demeci	440	P., G. P. ve M. B. Grubu adına verilen	
2. — A. P. Grubu Başkanı Ahmet Nusret		önerge	445:450
Tuna'nın; Elâzığ Üyesi Salim Hazerdağlı'ya		5. — SEÇİMLER	450,454
cevaben; okuduğu zabıtlarda kas		1. — Komisyon seçimleri	450,454
ti bir atlama yapılmadığına ve olduğu gi		A — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Kar	
bi Başkanına tevdi ettiğine dair demeci	441:442	ma Komisyonunda açılan üyelğe seçim	450:
3. — Sakarya Üyesi Mustafa Tığlı'nın;		451,454	
Parlamento kürsülerinde millet namına söz		6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	451
söylemek gibi kıtsal bir vazifenin yerine		1. — 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Tür	
getirilmesi esnasında fevkalâde müedde		kiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun	
bolmak gerektiğine dair demeci	442:444	bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında	
4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL		kanun tasarısının Millet Meclisince kabul	
KURULA SUNUŞLARI	444	olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Ana	
1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi		yasa ve Adalet, Tarım ve Bütçe ve Plan	
Fahri Özdilek ve arkadaşlarının, asayiş ve		komisyonlarından 5 er üye alınarak kuru	
anarşist eylemler konusunda bir genel		lan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi	
görüşme açılmasına dair önergesi (8/18)	444:445	1/333; Cumhuriyet Senatosu 1/1144)	
		(S. Sayısı : 1476)	451,454

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç; Hacı Ali Demirel'in, özel okullarının hesaplarını inceliyen raporda adı geçen vergi kaçırdığı ve kaçak inşaat yaptığı belirtilmiş olmasına rağmen, bugüne kadar bir neticeye varılamaması sebebini sordu.

Maliye Bakanı Mesut Erez; Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç'a cevaben; vergi mükelleflerinin hesaplarının ancak % 2,5-3 için kontrol edilebilmesine rağmen, Demirel'in hesaplarının, 1965 dâhil, her yıl kontrol ettirildiğini, verilen tetkik raporlarının, tüzük ve yönetmeliklerin tesbit ettiği prosedür dâhilinde muameleye tabi tutulduğunu, Hacı Ali Demirel'in özel okullarına ait raporun da ilgili vergi dairesine gönderilmiş bulunduğunu bildirdi.

Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk; Personel Kanunu tatbikatındaki aksaklıkları ifade ederek, bunları ıslah edici tedbirlerin kısa zamanda kanunlaştırılmasını istedi.

Maliye Bakanı Mesut Erez; Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'e cevaben; bir reform getirmesi sebebiyle Personel Kanunu tatbikatının birtakım ıstırapları olacağını, intibak hatalarının düzeltileceğini ve kanunda eksiklikler varsa bunların da ikmal olunacağını ifade etti.

Tabii Üye Haydar Tunçkanat; üniversite ve sokak hareketleri ve İçişleri Bakanının, bu konuda evvelce yaptığı beyanları eleştirerek; artık bu olayların demokratik düzeni arzu edilmeyen bir sonuca süratle götürülmekte olduğunu, meselenin esaslarına inilmesi ve bu siyasi cinayetlere son verilmesini istedi.

İçişleri Bakanı Haldun Menteseoğlu; Tabii Üye Haydar Tunçkanat'a cevaben; bu anarşik hareketlerin önlenmesi için gerekli kanuni tedbir tekliflerinin Meclise intikal ettirildiğini, idari tedbirlerin üniversiteler ve Hükümetin işbirliği halinde çok daha müessir olacağını, esas tedbirin ise, bu ideolojik köklere dayalı anarşist teşekküllerin arkasından siyasilerin ve siyasi teşekküllerin çekilmesi olduğunu belirtti.

İçişleri Bakanı Haldun Menteseoğlu'nun konuşmasında geçen «Siyasiler ve siyasi teşekküllerin açıklanması hususunda C. H. F. hilerin sırasını; C. H. P. Grup Başkanvekili Fikret Gündoğan'ın» Bakan tarafından ahlâkî ve aşağılık bir sataşma vukubuldu, buna iade

etmek üzere söz istiyorum» demesi üzerine çıkan gürültü ve karışıklık sebebi ile oturuma bir saat ara verildi.

ikinci oturumunda :

Adalet Partisi Grubu Başkanı Ahmet Nusret Tuna; İçişleri Bakanının aynı sözleri, sağ ve sol ideolojik hareketlere mâruf olmak üzere daha evvelki, konuşmalarında da ifade ettiğini, bu itibarla burada müşahhas bir beyanın bulunmadığını tasrih etti ve C. H. P. Grubu Başkanvekili Fikret Gündoğan'ın, Bakana hakaret mahiyetini taşıyan sözlerini geri almasını ve bunların tutanaktan çıkarılmasını istedi.

C. H. Partisi Grubu Başkanvekili Fikret Gündoğan; ideolojik hareketlerin aldığı istikamet ilk ikasını C. H. Partisinin yaptığını Genel Başkanı ile birlikte bu gibi eylemlerin karşısında yer aldıklarını, A. Partisinin bu sayede bugünkü rahatlık içine girdiğini, az içerisinde birtakım tertiplerle bu dâvanın halledilemeyeceğini ve bugün kendi tertiplerine ortak aradıklarını, acınacak bir durumda bulunan A. P. si iktidarına, Anayasayı her hangi bir noktadan deldirmeyeceklerini söyledi.

Bitlis Üyesi Orhan Kürümoğlu; kürsiye çıkan bâzı üyelerin Anayasanın 79 ncu maddesine sığınarak, memleketi yıkmak pahasına da olsa, birtakım sorumsuzca konuşmalar yaptığını, hakaretlerde bulunduğunu, Millî Birlik ve Kontenjan grupları ve siyasi partilerin görevlerinin kanunlar ve parti tüzükleri ile tâyin edildiğini, memleketin istikbal ve huzurundan her siyasi teşekkül ve kişinin aynı derecede mesul olduğunu, sarf ettiği hakaretimiz kelimeleri geri almak üzere kendisine söz fırsatı verilen C. H. Partisi Grubu Başkanvekilinin bu sözleri geri almadığı gibi bunlara yenilerini eklediği bu konuşmalarındaki sözlerini kendisine iade ettiğini ifade etti.

A. P. Grubu Başkanı A. Nusret Tuna; A. Partisi iktidarının, Bakanının ve Grubunun hakarete mâruz bırakıldığını, beyanla bunu yapmanın sözlerini geri alması gerektiğini, aksi takdirde kendisi hakkında içtüzük hükümlerinin uygulanması icabettiğini ifade etti.

Başkanın, C. H. P. Grubu Başkanvekili Fikret Gündoğan'ın ikinci konuşmasında hakareti

mucip bir taraf bulunmadığını ve gündeme geçildiğini bildirmesi üzerine A. P. Grupuna mensup üyeler salonu terk ettiler.

Açık bulunan Ulaştırma Bakanlığına Cumhuriyet Senatosu Bilecik Üyesi Mehmet Orhan Tuğrul'un atanmasının uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Vazife ile yurt dışına giden, Devlet Bakanı Turhan Bilgin'e, dönüşüne kadar, Devlet Bakanı Hüsamettin Atabeyli'nin vekillik edeceğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Kitaplık Karma Komisyonu Başkanlık Divanının teşkil olunduğuna dair adı geçen Komisyon Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Tekirdağ Üyesi Cemal Tarlan'ın, partiden istifa ettiğine dair A. P. Grubu Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21 nci maddesinin 4 nci fıkrasının Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın; kredi kuruluş ve kaynaklarının son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin verilmiş, dağılım ve kullanış şekli, ekonomik ve sosyal kalkınmadaki et-

kilerini incelemek üzere, Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu kurulmasını isteyen önergesi okundu, İhtüzüğün 131 nci maddesi uyarınca muamele yapılacağı bildirildi.

Bahkesir Üyesi Cemalettin İnkaya, Başkanın C. H. P. Grubu Başkanı Fikret Gündoğan hakkında İhtüzüğün 63 nci maddesini uygulamaması hasebiyle A. P. Grubu üyelerinin salonu terk etmesine ve Genel Kurulda salt çoğunluğun bulunmamasına rağmen görüşmelere devamın tarafsızlıkla kabili telif bulunmadığını bildirdi.

Başkan, hareketlerinde taraf tutmadığını, İhtüzük hükümlerine göre, beş üye ayağa kalkarak yoklama yapılması isteğinde bulunması halinde yoklama yapılmasının zaruret olacağını ifade etti.

Üyelerden beşi ayağa kalkarak ekseriyet bulunmadığını iddia ettiler.

Yapılan yoklama sonunda salonda salt çoğunluğun kalmadığı anlaşıldığından; 30 Aralık 1970 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşime saat 18,25 te son verildi.

Başkan Kâtip
Başkanvekili Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Hayri Mumcuoğlu Zerin Tüzün
Kâtip
Mardin
Abdülkerim Saraçoğlu

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Hayri Mumcuoğlu

KÂTİPLER : Zerin Tüzün (Cumhurbaşkanınca S. Ü.), Abdülkerim Saraçoğlu (Mardin)

BAŞKAN — 21 nci Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Bütçe Komisyonundan, filhal

arkadaşlarımızın sayısı gelmemiştir. Buna intizar ediyoruz.

Yeter sayımız vardır, görüşmelere başlıyoruz, efendim.

3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — *Elâzığ Üyesi Salim Hazerdağlı'nın; 20 nci Birleşimde A. P. Grubu Başkanı Ahmet Nusret Tuna'nın okuduğu tutanakta eksikler bulunduğu dair demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışı, 3 sayın arkadaşımızın isimleri vardır. 1 nci istem; geçen zabıtların yanlış tutulmuş olmasına ilişkindir. Sayın Hazerdağlı, buyurun, efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Sayın Başkan, muhterem senatorler; çünkü istemediğimiz hâdiselerden sonra, burada söz isteme sebebinin dışında, bir şey konuşmayacağımı şimdiden vadediyorum.

Ben zaptı sabık hakkında söz istedim. Ona sadık kalarak konuşacağım. Sizleri hissi bir konuşma yapmadan ve bu sözlerime sadık kalarak taciz etmiyeceğim.

Muhterem arkadaşlarım...

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı, bir dakikanızı rica edeyim. Talebiniz, tutanakların yanlış veya eksik olmasına ilişkindir.

SALİM HAZERDAĞLI (Devamla) — Evet, ben, işte aynı şeyi söyleyeceğim. Onu söylemek istiyorum, peşinen başka bir şey söylemeyeceğimi arz ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, çünkü oturumdaki zaptı sabık, tutanakların yanlış yazıldığını ifade etmem için, sözlerimin başında üç kelime konuşmama müsaade buyurunuz.

Dün burada müessif, istemediğimiz hâdiseler oldu. Bunlar neden oldu? Sözlerimi teyidebilmek, ifade edebilmek için şu cümleyi söylemeye müsaade edin. Sayın Bakan dedi ki «canilerin arkasında siyasiler vardır. Bu hâdiselerin, anarşik hâdiselerin arkasında siyasiler vardır.»

(A.P. sıralarından anlaşılmyan müdahaleler, gürültüler)

SALİM HAZERDAĞLI (Devamla) — Biz... Müsaade buyurun sözümü kesmeyin...

BAŞKAN — Bir dakika, efendim. Bir dakika, rica ederim efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Devamla) — Bak, bağliyaacağım sözümü, dinliyeceksin. Peşinen konuştum, dinliyeceksin.

Biz bunlardan alındık. Şimdi Sayın Ahmet Nusret Tuna, A. P. Grubu Başkanı olarak gel-

di, burada zabıtları okudu ve okuduğu zabıtlarda bu sözleri söylemedi. Sayın Ahmet Nusret Tuna'nın şahsına karşı da çok saygım vardır, çok da itimadedirim. Ama, okuduğu zabıtlar tamamen cereyan eden hâdiselerin dışında. Sayın Ahmet Nusret Tuna burada, «İdeolojik fikirlerin arkasında, ideolojilerin arkasında insanlar vardır» dedi. Siyasiler vardır lâfını katiyen söylemedi. Okumadı; tutanaklar burada. Bunların hepsini çıkardı... Tutanakları okudum, tetkik ettim; hepsi burada.

Sayın Başkanım, Divana hitabediyorum. Ya buradaki tutanaklar Tutanak Müdürlüğü tarafından bazı kişilere eksik veriliyor. Yahut tutanağı yapanlar, hemen anında bazı şeyleri tesbit edemiyorlar, sonra teypten aldıklarını getiriyorlar; sonraki doğru oluyor. Yahut bir kastı mahsusla burada tutanaklar eksik okunuyor. Yahut da benim arkadaşım, itimadettiğim arkadaşım, kastı mahsusla tutanakları burada eksik okuyor.

Muhterem arkadaşlarım, burada tutanak okunurken tamamı okunmalıdır. Ben tereddüdediyorum, tereddütler geçiriyorum; ya tutanaklar eksik okunmuştur, yahut burada geçen, hepimizin gözü önünde geçen hâdiseler tutanağa yanlış geçmiştir. Sayın Başkanlığın, sayın Divanın lütfen bu işi açıklamasını, tutanağı başından sonuna kadar okumasını ve bizim bundan alınarak fevrî hareket etmekte haklı olup olmadığımız ve A.P. Grpundan bize karşı söylenmiş sözler bulunup bulunmadığının zabıtlardan çıkarılmasını... Bu sözü A.P. Grubu Başkanı söyledi, bizim gruptan bunu kimse söylemek imkânını bulamadı. Onun için partilere değil, partiler meselesi değil, Divanın görevidir. Divanın tutanakları burada açıkça okumasını, kimin haklı, kimin haksız olduğunu meydana çıkarmasını istihham ediyorum. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Müsaadenizle bir açıklama yapmak mecburiyetindeyim, efendim. Tutanaklar üzerinde inceleme yapılmıştır. Şimdi tutanaklar ayrıca teyp bantı ile karşılaştırılmaktadır. Gelecek birleşim Genel Kurula keyfiyet arz olunacaktır, efendim.

2. — A. P. Grubu Başkanı Ahmet Nusret Tuna'nın; Elâzığ Üyesi Salim Hazerdağlı'ya cevaben; okuduğu zabıtlarda kastî bir atlama yapılmadığına ve olduğu gibi Başkana tevdi ettiği ne dair demeci.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sayın Başkanım... Bu hususta söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Nedir efendim, isteğinizi?

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Zabıtları benim tahrif ettiğim, noksan okuduğum gibi bir itham karşısında kaldım.

BAŞKAN — Yani satışma, fikirlerinizin yanlış ifade edildiği kanaati ile söz istiyorsunuz? Buyurun efendim. Kısa olması, tekrar bir satışmaya vesile verilmemesi istirhamı ile, efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, ben dünkü sözlerimde de ifade ettiğim gibi, biz, gelmiş geçmiş mevzuları kaşıyıp, tırnaklayıp hâdiseyi büyütmenin adamları değiliz. Biz, bir araya gelip, şu bizden hizmet bekliyen millete hizmet etmenin azmindeyiz, kararındayız. Binaenaleyh, dün şöyle oldu, böyle oldu diyerek, mütemadiyen bu işin peşinde koşup, parlâmentoyu çalışmaz hale getirme aklımızdan geçmedi arkadaşlar. Bu münasebetle şunu da söyleyeyim. Muhterem arkadaşlar, bakan dün Bütçe Komisyonundan, Bakanlığın bütçesi müzakerelerinden çıktı, buraya geldi, burada konuştu, Komisyon bekliyordu, bunu hepimiz biliyorsunuz, müzakereye gitti. Bugün Sayın bakan Komisyonda, Cumhuriyet Senatamızda geçen hâdiseler hakkında...

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Bununla ne alâkası var, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, müsaade buyurun efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Bir dakika...

BAŞKAN — Bir dakika, Sayın Hazerdağlı.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Sayın Başkanım, ben bir kelime söyledim, zapta sadık kaldım. Kendi de zabıt hakkında konuşsun.

BAŞKAN — Bir dakika, efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Olur mu canım? Bu başka mesele.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Şimdi arkadaşlar, bu bizi yaklaştıracaktır. İyi bir haber olduğu için, sizi memnun eden haber olduğu için yaklaştıracaktır.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — O dönüşü ben dinledim, 180 derece dönüşü dinledim. Konuştuğumuz burada yazılıyor, beyefendi.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Hazerdağlı; Sayın Hazerdağlı.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Siz protesto edecektiniz, onu. Siyasiler derken bizi kasdetmediğini söyletmediniz ona.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Hazerdağlı. Sakin olunuz, lütfen.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Siyasiler mutlaka parlâmenter mi olur?

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Evet, belli, kastediyor.

BAŞKAN — Lütfen, sakın olun Hazerdağlı.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, dün Bakan buradan komisyona çıkmaya mecbur kaldı ve bugün, konuşmalarını Bütçe Komisyonunda tanzih ettiler. Sayın İçişleri Bakanı Komisyonda halen bütçesinin müzakerede bulunduğu için huzuruza gelememektedir. Orada bakanlık namına suallere cevap vermektedir. Sayın Bakan dünkü konuşmasında, bizi itham etti diye, burada bayağı hâdiseler oldu, gürültüler oldu, alınlar oldu, sövenler oldu. Sayın Bakanın Komisyonda ifade ettiği şu: Der ki; «Sayın İnönü, ben silâhlı talebe kabul etmiyorum silâhlı öğrenci olmaz» demek suretiyle, vatanperverane bir beyanda bulunmuştur. Yine Halk Partisinin Gençlik kolları, silâhları bırakalım kampanyası açmak suretiyle bu memleketin huzuru için mesai sarfetmektedir. Ben bunu şükranla, memnuniyetle kabul ederken, karşılarken; böyle bir partiyi, bu tutumda olan bir partiyi, aklımdan geçirmeyeceğim tabiidir. Bütçe Komisyonunda böyle beyanda bulunmuştur.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Dün, ben de onu beklerdim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim.. Bir dakika efendim, rica ediyorum, efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, buna itimat ediniz, şu kürsü, şu hoparlör serbest olduğu müddetçe, gelip burada filân şahın ahlâksızlığından da,

şerefsizliğinden de bahsedilebilir. Fakat, bunu o yolda kullanmayacağız.

Size deriz ki; dün bir infial gösterdiniz, hassastınız, hepimiz hassastık; fakat bakanımımızın Bütçe Komisyonunda açıkladığı noktai nazar bu. Der ki; «O partinin Genel Başkanı dün bu şekilde bir davette bulunmuştur. O partinin gençlik kolları silâhları bırakalım diye bir kampanya açmıştır. Bu parti benim aklımdan geçemez. Hiçbir siyasi partiyi de kasdetmedim». Yalnız lütfen arkadaşlarımızı da kabul etsin, bu mâsum çocukların arkasında bundan menfaat bekliyen kimseler var. Arkadaşlar, yok dersek, hâdiseyi doğru teşhis etmiş olmayız.

Şimdi, bizim bakanımızın görüşü bu, bizim bakanımızın beyanı bu. Şimdi arkadaşlarım, elimdeki zaptı Başkana vereceğim. İlk defa okuyacağım, sonra vereceğim:

İÇİŞLERİ BAKANI HALDUN MENTEŞEOĞLU (Devamla) — Türkiye'de öğrenci hareketleri yok, anarşi hareketleri vardır. Bunların kaynakları vardır.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayenizde «Yani sadece o kısmı okuyacağım.

«**İÇİŞLERİ BAKANI HALDUN MENTEŞEOĞLU** (Devamla) — Ve kanunların tatbik edilmesine engel olmakta ideolojik menfaat güdenler vardır. Bunlar çekildiği zaman Türkiye süt liman olacaktır.»

Bu benim şahsi notum değil. Benim Başkanlık Divanından aldığım zabıttır. Dün yine ben bu zabıtları okudum. Arkadaşlar, siyasileri çıkarttı dediler. Ben yine bir iddia sahibi değilim. Elimdeki zabıt bu. Sayın Başkana teslim edeceğim, şu zabıtları lütfen bir okusun. Benim çıkarttığım, ortada okumadığım bir hal var mı, yok mu? Kendi Başkanlık Divanından aldığım zaptı da kendilerine takdim ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, benim zabıtı sabık hakkında söyleyeceklerim bunlar. Memleket ağır ve buhranlı bir yoldan geçmektedir, arkadaşlar. El ele vererek bu vatani kurtarabiliriz; el ele vermek suretiyle bu buhranlı günleri geçmemiz, memleketimizin arzu ettiği güzel hizmetleri yapmamız mümkün olacaktır. Birbirimizi kötöleme, sövme çok basit. Şurada ben bulunduğuma göre, bir şeyler daha söy-

liyebilirim, çok ağır lâflar edebilirim. Bu yolu tercih etmiyoruz.

Muhterem arkadaşlar, el ele verelim inşallah bu aziz millet için hayırlı hizmetler yapabiliriz. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

3. — *Sakarya Üyesi Mustafa Tığlı'nın; Parlâmento kürsülerinde millet namına söz söylemek gibi kutsal bir vazifenin yerine getirilmesi esnasında fevkalâde müeddebolmak gerektiğine dair demeci.*

BAŞKAN — Sayın Mustafa Tığlı...

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Bir hususu arz edeyim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Sayın Başkan, ben bu tutanakları tetkik ettim, bu tutanakları yerinde okudum. Sayın Divanın da malûmu olması lâzımgelir. Eğer daha zabıt çıkmamışsa bilmem. Fakat çıkanlar, Sayın Nusret Tuna'nın zabıttan eksik okuduğunu gösteriyor.

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı... Sayın Hazerdağlı..

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Bunlar açıklansın, lütfen bunlar sıcağı sıcağına açıklansın.

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı, biraz evvel ifade ettim. Zabıtlarla teyp bantları karşılaştırılıyor, gelecek birleşim netice Genel Kurula arz olunacaktır, efendim.

Sakarya Senatörü sayın Mustafa Tığlı'nın gündem dışı istemi «üyenin müeddeb konuşma mecburiyeti ve Senato Başkanlığı vazifesi hakkında» söz istemine mütedairdir.

Üyenin müeddeb konuşması ve Başkanlığın vazifesi hakkında gündem dışı söz vermiyorum. Esbabı mucibesini arzetmeme müsadenezici rica edeceğim. Eğer dünkü birleşimi idare eden Başkanvekili hakkında bir konuşma yapılacak ise, bunun hakkında tüzük gayet sarihtir, Başkanlığa yazılı ve sözlü soru verebildiğiniz gibi...

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Başkanlık Divanına da şikâyet edebilirsiniz. Üyenin müeddeb konuşması, bura-

da konuşan üyenin şahsını da ilgilendiren bir konudur. Bu itibarla direnirseniz Genel Kurulun oyuna baş vuracağım.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Direniyorum. Bir defa müeddeb konuşma benim itiyadımdır, şahsiyat yapmamak da kararım, bunu şimdiye kadar ispat etmişimdir.

BAŞKAN — Bunda hiç şüphe yoktur, efendim.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Zatiâlinizle de ilgisi yoktur. Müsaade edin fikirlerimi arz edeyim. Bu hususta direniyorum.

BAŞKAN — Sayın Mustafa Tıgılı, gündem dışı konuşma isteminde direnmektedir. Konuşmasını tasvip buyuranlar işaret buyursunlar efendim... Direnmeyi kabul etmeyenler işaret buyursunlar... Buyurun Sayın Tıgılı.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; özel hayatımızda nasıl bir itiyadın sahibi olursak olalım, Meclis Âzası olarak resmî hayatımızda fevkalâde müeddeb olmaya mecburuz. Bu mecburiyet millet namına söz söylemek gibi kutsal vazifenin gereği olarak ortaya çıkar.

Bir tarihi hâdiseyi dile getirmek suretiyle, Allahın Türk Milletine büyük bir lütfu olan, Cennetmekân Mustafa Kemal Paşa Hazretlerini de şükranla yâdetmek fırsatını bulacağım.

Suikast hâdisesi münasebetiyle suikast sanıklarından birinin icraatı hakkında Parlâmentoya izahat veren Büyük Asker, Şanlı Kumandan Atatürk Hazretleri, onun isminden bahsederken «Beyefendi» kelimesini de ilâve etmiştir. Bundan mütaazzebolan üyelere biri ayağa kalkarak : «Paşam, Paşam senin gibi Şanlı Askerin arkasından kurşun sıkacak olan adama sen nasıl beyefendi dersin?» diye hitabetmiştir. Büyük Asker, medeni adam, verdiği cevapta : «Onun Milletvekilliği sıfatı henüz üzerinde durmaktadır. Ben bir Milletvekiline ancak beyefendi diye hitabedebilirim» demiştir.

Görülüyor ki, bu kadar şanlı, büyük bir asker o zaman ona karşı yapılan büyük bir suikastte, âdeta milletin kalbine sıkılmış olmak gibi, büyük bir infial yaratmış olmasına rağmen kendisine suikast yapan bir canıye ve kısa bir zaman sonra idam edilen bir canıye, meselâ, Ahmet Beyefendi diye hitabetmiştir.

Şimdi Parlömanter âdabına bundan daha ulvi, bundan daha cazip, bundan daha yüksek bir örneği verilemez. Millet namına şu kürsüde söz söylemek kudretini elde etmiş olmanın şerefiyle bahtiyar olan ve bu bahtiyarlığı müdrik olan bir üye buranın sokak kürsüsü olmadığını ve bir sokak edebiyatı ile konuşmayacağını müdrik olur.

Çok güzel emsallerimiz var, fakat en son emsal olarak Sayın Gürsoytrak'ın bundan bir hafta kadar evvel Türk Hava Yolları hakkında hemen hemen her kelimesi bir itham dolu olan, tam 4,5 saat süren, bıkkılan, usanılan o uzun konuşmasında dahi bir tek kelimesinde nâedep bir ifade mevcudolmamıştır ve kendisini büyük bir dikkat ve hayranlıkla 4,5 saat fâsılasız olarak dinledim, bir tek nâedep kelime kullanmamıştır, her kelimesinde itham dolu olmasına rağmen. İşte Senatör böyle konuşur. Meramlar, maksatlar, ithamlar sövmenden de çok mükemmel ifade edilebilir, hattâ daha çok müessir ifade edilebilir.

Senato Başkanlığı diğer bütün kuruluş başkanlıklarına nazaran son derece fedakârlık isteyen, feragat isteyen bir makamdır. Temyiz Başkanlığı, Hâkimler Kurulu Başkanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Danıştay Başkanlığına gelen zevat asli yetkilerinden bir şey kaybetmezler. Onlar yine müzakereye iştirak ederler, yine oy kullanabilirler. Ama Senato Başkanlığına veya vekilliğine seçilen zat kendine vücut ve şahsiyet veren oy kullanmak gibi, müzakereye iştirak etmek gibi en kutsal haklarından kanunen feragat etmek mecburiyetindedir. Bunun dışında sevgili ve şerefli partisinin iç ve dış faaliyetlerinden de mahrum olmaya mecburdur. Onun dışında, grup gibi en hayati müessesesinde her zaman vâkı olan çok ciddî müzakereleri dahi takibetmekten memnudur. Böyle bir feragati kabul ederek Başkanlık adaylığına tâlibolan bir sayın üyenin, bu büyük fedakârlığının bedeli sadece milletin yalnız ümidi istikbali olan Parlâmentoyu tam bir tarafsızlık içinde idare etmek suretiyle memlekete büyük ve hayırlı hizmetlerinin görülmesine vesile olmasıdır. İşte yalnız bedel budur. Bu bedel idrak edildiği ve tahakkuk ettirildiği zaman Başkan veya Başkanvekili adayının niçin bu kadar fedakârlığı göze

alarak Başkanlığa tâlibolduğunun mânası ortaya çıkar. Aksi halde o insan bir bedbahttır. Kimseyi itham etmiyorum. Geçen celseyi idare eden Sayın Başkanımız, Anayasa Komisyonunda senelerce verdiğimiz hizmet ve Genel Kurulda verdiğimiz vazife dolayısıyla tamamen bir kanaati vicdaniyeye sahibim ki, kendisi daima müeddep hareket etmiş bir insandır. Kanaatime göre bir hatalı içtihatla bulunmuştur. Tamamen hatadır, zühuldür. Fakat kasdı yoktur. Yine müeddep bir insan olarak Başkanlık vazifesini tam bir dirayetle idare edeceğine kaaniim ve her Başkana saygılıyım. Hepinize hürmet ederim. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Üçüncü gündem dışı konuşma istemi, Sayın Sırrı Atalay'ındır. Sayın Sırrı Atalay gündem dışı isteminde, «canı yanan herkesin, haksızlığa uğriyan, ıstırap çeken herkesin, kanun dışı işlemlere mâruz her kuruluş ve ör-

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Cumhuriyet Senatosu Tabû Üyesi Fahri Özdişlek ve arkadaşlarının, asayiş ve anarşist eylemler konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/18)*

BAŞKAN — Başkanlık sunuşları var okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Türkiye'miz anarşik olaylar, asayişsizlik ve sınır tanımıyan zorbalıklarla, en büyük kentlerinin orta yerlerinde bile, cana kıyılan bir ülke haline gelmiştir.

Hükümet girişim gücünü ve eylem serbestisini yitirerek, olayların akışına kapılmış, Devlet kurumlarının itibarı bir bunalmışa sürüklenmiş, rejimin yetersizliği söylentileri yaygınlık kazanmış ve faşist bozuntularının cesareti artmıştır.

Gericici güçlerin desteği ile, parti militanlarının örgütlenip öncülük ettikleri kaba kuvvet saldırıları, Hükümetin, en azından, göz yumucu tutumu ile, giderek, karşılıklı savaşmaya dönüşmüştür. Sayın Başbakanın ortaklığı sût liman göstermesi ve her şeyin Hükümetin kontrolünde olduğunu söylemesi kaygularımızı daha da artırmaktadır.

Yıllardır, konu ile ilgili uyarmalarımızın iktidar çevelerinde hiçbir düzeltici etkileri olma-

gütün aklına ilk gelen tedbir Sayın Demirel yönetiminin yerini A. P. den bir başka ekibe bırakmasıdır. Ekonomik ve malî polotikanın çıkmazları yüzünden canından bezem hale gelen milyonlarca insanın şekvasına seyirci kalan Demirel yönetiminin 1970 yılının son gününde durumuna değinmek üzere gündem dışı söz talebettiğimi saygularıyla arz ederim.»

Sayın Sırrı Atalay, bu muhtelif vesilelerle zatiâliniz tarafından da ifade edilmistir. İzin verirseniz gündeme geçelim. Bu mevzuda gündem dışı söz vermiyorum. Direnirseniz oylıyacağım.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Direniyorum, Sayın Başkan; söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Sırrı Atalay direnmektedir. Oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Gündeme geçiyorum efendim.

dığı gibi, Hükümetin tutumunda da iyileşmeye yönelindiğine ilişkin inandırıcı bir belirtiye tam olamamaktayız.

Hükümet, gözler önünde duran açık gerçekleri tersine çevirir kamu oyuna sunan, resimleri gazetelerde yayınlanan canileri bile bir türlü yakalamıyan, yıllardan bu yana, sürüp gelen öldürme olaylarının katillerini bulamıyan, canilere ve katillere Devlet kadrolarında ver bulan, sömürgecilerin «Böl böl yönet», taktiğini her kuruma ve örgüte sokan ve onun bir bölümü olan sola karşı sağ vuruşmasını çare sanan kanunun vâhimliğini henüz kavrayamamış görünen ve bu tutumu ile, Devlet otoritesini yok ederek, mal can güvenliği bırakmamıştır.

Sorumlu Hükümetin bu davranışına karşı, sunageldiğimiz araştırma önergelerimizin görüşülmesini önlemek için, Anayasanın 132 nci maddesinin kullanılamıyacağı artık anlaşıldığı ve Anayasa Mahkemesinin bu hukuk dışı davranışı karara bağladığı görüldükten sonra, Cumhuriyet Senatosu duruma seyirci kalmanın vebaline ortak olmamak kararına varacağı kanısındayız.

Önceki önergelerimiz kabul edilip gerekleri yapılsa idi, durumun bu kerteye gelmesi önlenbilirdi.

En üst yargı organlarının, üniversitelerin ve gençliğin bildiri ve eylemleri protestolarına karşı, hiçbir düzelme göstermiyen Hükümetin tutumu, anarşi eylemlerine verdiği cesaretle, yaygın bir güvensizlik yaratmıştır.

Canileri ve anarşistleri o ölçüde cesaretlendirmiştir ki, resmî binalarda karşılıklı vuruşmalar ve polislin gözü önünde Devlet binalarını işgalle karşı tarafı dışarıya kovalamalardan sonra, hazırlıklı plânlarla yürütülen sokak ortası cinayetleri dönemi açılmıştır.

Bu dehşet verici gidişe karşı, olayları ters gösterip kendi beceriksizliğinin günahını Anayasaya yüklemek gibi, akla ve hukukun kabul edemeyeceği bir gerekçeye sığınan Hükümetin tutumuna karşı, Devlet üniversitelerinin öğrencimlerini paydos etmelerine değin, toplumsal yaşam alt üst olmuştur. Hükümetten umutlarını kesen kuruluşlar, doğrudan doğruya, Devlet Başkanına, Millî Güvenlik Kuruluna ve T. B. M. M. ne başvurumaktadırlar.

«Bu duruma dur diyecek yok mudur? Orman yasasını başkent caddelerinde uygulayanlara, T. C. nin gücünü gösterecek bir kuvvet kalmadı mı?» söyleyişleri yaygınlaşmıştır.

Yurt yüzeyini kaphyan anarşik eylemlerin, zorbalıkların ve asayişsizliklerin gerçek nedenlerinin eleştirilerek, çözümler bulunmasına yardım amacıyla, Cumhuriyet Senatosunda bir genel görüşme açılmasını saygı ile öneririz.

Tabii Üye	Tabii Üye
Fahri Özdilek	Muzaffer Yurdakuler
Tabii Üye	Tabii Üye
Haydar Tunçkanat	Vehbi Ersü
Tabii Üye	Tabii Üye
Suphi Karaman	Kâmil Karavelioğlu
Tabii Üye	Tabii Üye
Şükran Özkaya	Ahmet Yıldız
Tabii Üye	Tabii Üye
Sezai O'Kan	Suphi Gürsoytrak

BAŞKAN — Tüzük gereğince gelecek birleşim gündemine alınacaktır, efendim.

2. — *Hatay Üyesi Mustafa Deliveli'nin 543 sayılı sözlü sorusunu geri aldığına dair Başkanın sunuşu.*

BAŞKAN — Bir sayın üye, Hatay Senatörü Mustafa Deliveli gündemde bulunan bir sözlü sorusunu geri almaktadır. Gereği yapacaktır, efendim.

3. — *Yılbaşı münasebetiyle 30 . 12 . 1970 tarihinden 5 . 1 . 1971 gününe kadar çalışmalarına ara verilmesine dair A. P., C. H. P., G. P. ve M. B. Grupu adına verilen önerge.*

Değerli arkadaşlarım, gruplar tarafından verilmiş bir önerge vardır okutuyorum, efendim.

Sayın Başkanlığa

Yılbaşı münasebeti ile 30 . 12 . 1970 tarihinden 5 . 1 . 1971 Salı günü saat 15,00 te toplanmak üzere ara verilmesine karar alınmasını saygı ile arz ederiz.

M. B. Grupu Başkanı	G. P. Grupu B. Y.
Tabii Üye	Van
Fahri Özdilek	Ferid Melen
C. H. P.	A. P. Grup Başkanı
Konya	Kastamonu
Fakih Özlen	A. Nusret Tuna

SIRRI ATALAY (Kars) — Aleyhinde söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Atalay.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Önergede imzamız yoktur.

SIRRI ATALAY (Kars) — Cumhuriyet Senatosunun sayın üyeleri biraz önce okunan önergede C. H. P. Grupu imzamız yoktur der. Fakat, gruplar adına okunduğu ifade edilen müşterek önergede Cumhuriyet Senatosunun önümüzdeki Salı gününe kadar...

FARUK KINAYTÜRK (Burdur) — İmza edildi, dün, imza var.

SIRRI ATALAY (Devamla), — Ben var veya yok demedim. Sadece böyle bir iddia var dedim. Var veya yok olduğunu ben söylemedim. Cumhuriyet Senatosunun Salı gününe kadar tatile girmesi istenmektedir. Gerçekten meclisler muayyen zamanlarda bir gönül rahatlığı içerisinde tatile girmelidirler. Resmî tatil günlerinden önceki bir günde yasama organının ekseriyet bulup bulmayacağı belli değildir. Ama, şimdi bunu imza eden gruplara bir şeyler sormak isterim. Hangi gönül rahatlığı içerisinde yeni yıl kutlayacaksınız ve yeni yıl için bir tatile tam bir vicdan rahatlığı içerisinde hep beraber gidebileceğiz?

ORHAN KOR (İzmir) — Ne tatili birader? Salı günü zaten toplanacağız.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — (A. P. sıralarındaki arkadaşlarına dönerek) elbette söyler, önerge verirsiniz o da söyler. Sebebolmayın, o da konuşmasın. Fırsat verirsiniz söyler tabii. Kim veriyor bu takriri?

BAŞKAN — Bir dakika efendim, rica ediyorum. Buyurun Sayın Atalay, lütfedin efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Devam edeceğim, şüphesiz, devam edeceğim.

Meclislerin tatile girebilmeleri, bir gün de olsa, bir önerge ile bir çalışma imkânından mahrumiyeti tazammun eder. Yani...

ORHAN KOR (İzmir) — Siz çalıştırmayın, çalıştırmayın.

BAŞKAN — Sayın Kor, rica ederim efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Yani belirli hizmeti bir müddet yerine getirmemektir. Hukukî ifadesi bu. Mahiyet ve mesnedi bu. Ve çoğunluk partisi yahut grupu adına da böyle bir gün de olsa çalışmama istenmektedir.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Öyle bir şey yok, biz yarın da geleceğiz. Geri alıyoruz önergeyi. (A. P. sıralarından «geri alıyoruz.» sesleri.)

SIRRI ATALAY (Devamla) — Önergeyi geri mi aldınız? (A. P. sıralarından «Tabii, tabii» sesleri) Önergeyi geri aldıysa konuşmıyayım. Yoksa.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmalıym efendim, rica ederim. Buyurun Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Sayın Başkan, önerge geri alındı mı?

BAŞKAN — Hayır efendim, önerge geri alınmamıştır. Şimdi arz edeceğim, efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Şimdi muhterem arkadaşlarım, yasama organı lider organında meseleler ciddi olarak görüşülür ve arkadaşlarımızın yerinden de olsa her hangi bir beyanına itibar edilir. Çünkü, sokaktaki vatandaş, sade vatandaş, zihin faaliyetini geliştiren her insan parlamentoya itibar eder. Parlamento üyelerinin de davranışlarında biz daima bu ciddiyeti görmek isteriz. Bir arkadaşım yerinden bana «Önergeyi geri aldım» dediği zaman, ben elbet ona itibar ederim ve sözümü bitirmek isterim. Ama, karşılıklı konuşma ve-

silesi hazırlanır, Başkana sorarım, alınmadığı ifade edilir.

(Bu sırada Kastamonu Senatörü Sayın Ahmet Nusret Tuna ile Sakarya Senatörü Osman Salihoglu yerlerinden ve kendi aralarında konuşurlar ve; Ahmet Nusret Tuna Osman Salihoglu'na hitaben:

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Daha geri almadık önergeyi.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Ahn efendim, niçin almuyorsunuz?)

BAŞKAN — Bir dakika müsaade buyurun, hatibin konuşmasına imkân verelim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Bir çoğunluk partisi nasıl bir durumdadır, şu anda görüyorsunuz. Önergeyi verip, vermediklerinin kavgası içerisinde dirler. Dün, yasama organını terk etmiş bir organdır. Bu organın üyelerinin hepsini tenzih ediyorum. Biraz sonra koridora çıktığımız zaman birer kardeşten farksız olarak meselelerimizi konuşur, tartışırız. Ama nedense, şu Meclise geldiğimiz zaman bir tılsım, kürsiye çıktığımız zaman sertleşiriz, siz aşağıdan söz atarsınız. Biraz önce grup Başkanvekili yahut Grup Başkanı, «Ne olur, memleket vahim bir hava içerisinde gidiyor, hep beraber elbirliği ile bunun çaresini bulalım.» dedi. Bunlar ne güzel temennilerdir. Ama, çok geç kalmış temenniler. Ümidedelim ki, daha çok geç kalmamış temenniler olsun. Şimdi bunu şunun için ifade etmek istiyorum. Önergeyi verirsiniz, bir tatil istersiniz. Karşılığında da elbetteki bir üyenin hakkıdır, çıkacak bu kürsüde, «hayır bu önerge kabul edilmesin,» diyecektir. El, bu sırada hayır biz verdik, vermediğin kavgasını ederiz, karşılıklı. Bunlar yapılmasın diyorum. Önerge ya verilmiştir, ya verilmemiştir. Verilmemişse izin vereceksiniz ben inirim aşağıya, verilmişse sabırlı olarak beni dinliyeceksiniz. Sabredeceksiniz, beni dinliyeceksiniz.

Bu önerge niçin kabul edilmesini anlatayım:

1. Bu önerge şu yönleri ile kabul edilmelidir. Çünkü, 1970 yılının sonundan bir önceki gündeyiz. 1970 yılının bitiminde bütün vatandaşlar Yasama Organından birer çare beklemektedir. Birer ümit kapısıdır herkes için, Parlamento. çarelerin bulunmasını isteyen insanlara birgün de olsa çalışması ile, yani parlamento olarak sizin çalışmanız ile vatandaş te-

sellî bulabilir. Ama, öyle bir ortamın içinde miyiz? Öyle bir ortamın içinde değiliz. Sayın Demirel yönetimi Anayasa kurumlarından şekvacıdır. (A. P. sıralarından «İlgisi yok». sesleri).

İlgisi yok demeyin. Siz 1970 yılının son gününde biz çalışmıyalm diyorsunuz. Ben diyorum ki, çalışmaya mecburuz. Yurdun içinde bulunduğu şartlar, grup Başkanımızın ağız ile ifade edildiği gibi öylesine vahimdir ki, öylesine vahim bir ortamdadır ki, her dakika dahi çalışmanın zorunluluğu vardır. İsterseniz bunu benim vehmim olarak kabul edin. Ama bir görüştür. İzin verin de bu görüşümü ifade edeceğim ve bunu dinliyeceksiniz.

AHMET KARAYİĞİT (Afyon Karahisar) — Sizin Grup Başkanınızın imzası da olduğuna göre, evvelâ kendi Grup Başkanınıza söyleyin.

BAŞKAN — Sayın Yetiş, müsaade buyurun efendim.

AHMET KARAYİĞİT (Afyon Karahisar) — Yetiş değil, Ahmet Karayığit.

BAŞKAN — Karayığit, affedersiniz efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Şimdi, muhterem arkadaşlarım; fikirlerimizi birbirimize anlatalım. Sonunda rey ile halledersiniz. İzin verin, ben bir tatile girilmemesinin gerekçesini anlatayım.

İSA H. BİNGÖL (Muş) — Sayın Atalay, bırak da gündeme geçelim, gündemimizi görüşelim.

İLYAS KARAÖZ (Muğla) — Allah aşkına yapma, Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Görüşler..

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun da hatip önerenin aleyhindeki konuşmasını bitirmek imkânını elde etsin.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Sayın Demirel yönetimi bütün Anayasa kuruluşlarından ve organlarından şekvacıdır.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Biz mi çalıştırıyoruz Meclisi?..

SIRRI ATALAY (Devamla) — Niçin tahammülünüz yok?

BAŞKAN — Sayın Atalay, munhasıran önerenin aleyhinde lütfen.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Aleyhinde tabii. Ben aleyhindeyim deyip, iki kelime söy-

leyip, elbette ki gidecek değilim. Niçin aleyhinde olduğumu izin vereceksiniz, anlatacağım.

ORHAN KOR (İzmir) — Küfürle çalışmaz.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Kendileri çalıştırmıyorlar Meclisi..

BAŞKAN — Efendim, müsaade edin de, bitirme imkânı hâsıl olsun.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Gerekirse ben hazırım ve yirmi yıldır, toplasanız 10 gün izin almış değilimdir. Muntazam devam ederim. Ben parlâmentonun çalışmamasından da şikâyetçiyim. Bu oturumlar bâzen 15 kişiye kalır, 15 kişi ile müzakereler devam eder. Buna gönül rızası gösterirsiniz, şimdi gelirsiniz beş - on dakika bir şey konuşacağız, kahramanlık jestleri gösterip, bırakmıyorsunuz ki, konuşalım. Kime söylüyorsunuz bunu, bana mı söylüyorsunuz?

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, ne alâkası var bunların önerge ile? (A.P. sıralarından «sana tabii» sesleri)

SIRRI ATALAY (Devamla) — Lüzum yok, onun için lüzum yok, söylemeyin. Bırakın. beş - on dakika konuşayım. Ne kadar konuştuğumuzu isterseniz Cumhuriyet Senatosu veya Meclisin bütçeleri görüşüldüğü zaman, hangi kanunlar görüşüldüğünde kimler vardır, kimler yoktur, görüşmelerin konusunu kimler takib ediyor; bunların açıkça kanu oyunda muhalefesi yapalım.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Ne ilgisi var, sayın Başkan?

BAŞKAN — Efendim müsaade buyurun, konuşurma imkânını vermiyorsunuz Sayın Ucuza. Ve zabâtiniz Divanda yıllarca üyelik yaptınız. İzin almadan konuşma irakânı olmaz efendim, rica ederim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Kendisi de Divanda idi, Sayın Başkan.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Ne diyorsunuz? Benim burada beş - on tane cümle söylemeye müsaade etmiyorsunuz. Buna hakkınız olmadığını size münasip bir dille söylüyorum. Kızıyorsunuz. Evvelâ kızmayın, kızmamayı öğrenelim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Ben sana, kızmıyorum, Başkanla konuşuyorum.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Evvelâ kızmamayı öğrenelim.

Ne diyorum? Diyorum ki, tatile girmiyelim. Öyle bir yönetim altındadır ki ülke, bir taraftan bizatihi icracı patron şekvacıdır. Anayasa kurumlarından icracı patron şikâyetçidir. Ne diyor icracı patron?

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Türkiye'de patron yok, efendim.

SIRRI ATALAY (Devamla) — E.. zorla bana, size Anayasa dersi verdirtmek mi istiyorsunuz?. Yok. Zamanı gelirse veririm. İracı patron demek, Başvekilin karşılığıdır. Batı parlamenterlerinde çok ifade edilir. İzin verin de süslü bir kelime ifade edeyim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Bizim Anayasamızda «patron» kelimesi yok diyorum, efendim.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Önü de patron muydu?

SIRRI ATALAY (Devamla) — İracı patron şekvacı. Neden şekvacı? Anayasa kurumlarından şekvacı, TRT den şekvacı, Danıştaydan şekvacı, Yüksek Denetleme Kurulundan şekvacı Anayasa Makemesinden şekvacı, bütün Anayasa kurumlarından bir memlekette icracı patron şekvacı olursa ve o icracı patronun dayandığı siyasi güc de seçimde % 50 nin altında, % 49 un civarında ise, parlamentoda da bizatihi bu güc % 50 ile % 51 arasında kılı kırk yaran bir duruma gelmiş ise, icracı patronun düşünceği, yapacağı çok şeyler vardır.

BAŞKAN — Telhisinizi rica edeceğim, Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Evet Sayın Başkan, o telhisi yapacağım.

Nedir bu?... Vatandaş ağır hayat pahalılığının yükü altında kıvrınmaktadır. Geniş halk kütleleri şekvacıdır, muhalefet şekvacıdır, siyasi partiler şekvacıdır...

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Sayın Başkan, ne konuşuyor bu?

SIRRI ATALAY (Devamla) — Siyasi partiler şekvacıdır, bütün ülke şekvacıdır. Birleşik toplantıda icracı patron «herkes var ama ben yokum» demişti. Ama şimdi herkes şekvacı, kendisi de şekvacı. Neyin var olup olmadığını 1970 yılının son gününde hep beraber sormaya mecburuz. Nedir bu soracağımız?

Yönetim, Adalet Partisi Grup Başkanının da biraz önce ifade ettiği gibi, vahim bir duruma süratle gitmektedir.

ORHAN KOR (İzmir) — Sayenizde.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Bunun durdurulmasının çaresini Parlamento olarak bulmaya mecburuz. Demokratik düzene yürekten gönül bağlamış insanlar çaresini bulurlar. Bir ata bineceksiniz, kamçılıyacaksınız, üzengiliyeceksiniz, ama bir de korku ile dizginlerini çekeceksiniz. Memleketi bu hâle getirdiniz.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, ne ilgisi var?

BAŞKAN — Lütfen...

SIRRI ATALAY (Devamla) — Ondanda diyorsunuz «tatile girelim»; hayır.

BAŞKAN — Lütfen Sayın Atalay, Lütfen.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Bilmem anlatabildim mi? Ekonomik hayatı bu hale getirdiniz, kültürel hayatımızı bu hale getirdiniz, sosyal hayatı bu hale getirdiniz. Uçan kuşa borçlu, herkes. Sabahleyin kalktığı zaman yiyecekten, giyeceğe kadar her şeyin üstüne % 5, % 10 her gün konmakta. Her gün fiyat artmakta; bunlara seyircisiniz. Hani 18 Ağustos da bangır bangır bağıriyordu icracı patron, «fiyatların artışının karşısındayım.» Batı ülkesinde açıkça bu taahhütte bulunan bir icracı patron, fiyatların bir kurşun artışı karşısında derhal çekilir. Ama görüyoruz ki, ülke bu duruma gelmiştir. Hâlâ icracı patron, «ben 1970 yılının sonunda da, 1971 e girecek günlerde de iktidar mevkiinde kalmak istiyorum» der.

BAŞKAN — Sayın Atalay, önergenin aleyhindeki fikirlerinizi lütfen ifade ediniz.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Evet, önergenin aleyhinde, efendim.

CAHİT ORTAÇ (Bursa) — Aynı sözleri tekrarlamak mı istiyorsunuz. Kaç defa söyleyecek

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Sayın Başkan, bugünde, yarında, öbürgünde, daha öbürgünde çalışalım. Samimî iseniz çalışalım, var mısınız?

BAŞKAN — Sayın Özer, ikazımı yapıyorum.

SIRRI ATALAY (Devamla) — Ben oy vereceğim. Adalet Partisinden çok kıymetli

arkadaşımız diyorlar ki, «daimi çalışalım.» Ben bunu bir senet olarak, taahhüdolarak kabul ediyorum ve açık bir çektir, oy vereceklerdir, çalışacağız. O halde buna da alışacağız. Güzel. Benim istediğim buydu. Hep beraber çalışacağız. Bakalım, taahhütlerinizin bir örneğini şimdi daha sıcakta sıcakına vereceksiniz. Saygılar.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Lehinde Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın üyeler, önerge Adalet Partisi Grup Başkanı Sayın Nusret Tuna, Millî Birlik Grup Başkanı Sayın Fahri Özdilek, Güven Partisi Grup Başkanı, okuyamadım, yerine Fehmi Baysoy olacak, yanıyorsam lütfen ikaz buyurun, bir imza var G. P. adına; bir de bütün gruplar adına ifade etmemde bizi hataya sevkeden C. H. P. Grubu adına - sonradan anladık - Fakih Özlen arkadaşımız imzalamışlar.

Ö. FARUK KINAYTÜRK (Burdur) — Ben izah edeceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, rica ederim. Bir önergenin lehinde, aleyhinde ancak konuşulabilir. İlk sözü Kinaytürk istemiştir. Sayın Nusret Tuna ve Sayın Grup Başkanı Sayın Fahri Özdilek vaz geçiyorsa..

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sayın Kinaytürk'e sözümü verdim.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Önergeden vaz geçiyorsanız bütün bu müzakereye mahal yok.

FARUK KINAYTÜRK (Burdur) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim. Lehte, aleyhte ancak 2 kişiye söz vermem mümkün, efendim.

FARUK KINAYTÜRK (Burdur) — Sayın Başkan, değerli senatörler; Sayın Başkanın önergeyi okuduğu gibi, bizzat hepinizin ıstığı gibi, bütün grupların isimleri yazılıdır ve imzalar vardır. Önerge bugün verilmemiştir. Önerge, çünkü olaylar karşısında, Senatonun ağırlığı ile çünkü durumu, büyük milletimizin Senatoya beslediği ve ümitte baktığı bu müesseseyi zedelememek düşüncesiyle, havayı yatıştırmak esprisiyle ve diğer taraftanda Meclise paralel olarak, Meclislerin çalışmasına paralel olarak, dışarıda kulislere alınmış ve müstere-

ken görüşülmüş bir karar olarak, çok sevdiğimiz ve bugün konuşmasıyla şahsan beni çok üzen değerli Sırrı Atalay arkadaşımızın da, senelerce Başkanlık yapan Sırrı Atalay arkadaşımızın da, önerge hakkında konuşmayacağım demesi mutabakatı karşısında..

SİRRİ ATAALAY (Kars) — Kabul etmedim.

FARUK KINAYTÜRK (Devamla) — Böyle, böyle. Ve arkadaşlarının yanında beni o ifadesiyle polemik yapmak, şu zabıtlara akşam radyoda «Adalet Partisi çalışmıyacak, izin istiyor» esprisini ilân ettirme kasdiyle, politika yapmak için, hakikatte böyle olmamakla beraber, kendisinin de muvafakatı olarak, Sayın Birlik Grubu Başkanı, sayın Güven Partisi, A. P. Grubu ve kendilerinin de, Sayın Fikret Gündoğan «ben konuşacağım, imza etmiyeyim Kinaytürk, arkadaşım Bekata imza etsin, Sayın Bekata arkadaşım da, ben imza etmiyeyim Fakih bey imza etsin» diye konuşmaları karşısında, hatta bir ara diğer gruplar «siz imza etmiyorsanız önerge verilemez» demesinin karşısında, imza etmeleri ve bugün çıkıp hakikatlerden tamamen ayrı bir safhada, ayrı bir yolda konuşması beni çok üzmiştir. Halbuki kendisi senelerce Başkanlık yapan bu arkadaşım bizzat konuşmuşuzdur. Yalnız değil, birkaç arkadaşın isimlerini de verebilirim, beraberliği dahilinde konuşmuşuzdur. Böyle bir muvafakata razı olması gerçeği karşısında, bu önerge dün verilmiştir.

Binaenaleyh, dün verilen önerge, çünkü olaylar karşısında, söze başlarken arz ettiğim gibi, büyük Senatonun, her zaman hepimizin koruduğu mânevi varlığını koruma gerekçesiyle havayı yatıştırmak gayesiyle verilmiş bir önerge, o olaylarda okunmadı, bugün okundu. Esasen malûmuâliniz yarın zaten tatil. Bugün çalışıyoruz, binaenaleyh Cuma, Cumartesi, Pazar tatil; Pazartesi zaten toplantımız yok. Arkadaşlarımızın dediği gibi, Adalet Partisi hiçbir zaman çalışmadan, mesaiden kaçmamıştır ve zaten hiçbir senatör arkadaşım da kaçmaz. Hiçbir grup kaçmaz. Bunu da ben kabul etmiyorum. Halk Partililer de kaçmaz. Arzu ediliyorsa, gece gündüz, istediğiniz zamana kadar çalışabiliriz. Gündemde işlerimiz varsa çalışabiliriz. Ama burada bir politika yapıp, akşam radyo beyanatı mı versin, zabıtlara geçsin esprişi dü-

günüyorsanız bu düşünce gerçeklere aykırıdır. Bunu ben arkadaşına yakıştıramadım diyemeyeceğim, bu kelimeyi bile kullanamam; arkadaşımın bilmiyorum ne düşünce ile bunu ifade ettiğini, üzüntümü bildiririm, ancak. Çünkü, hakikaten kendisi bu işleri gayet iyi bilir.

Binaenaleyh, A. P. hizmet partisidir. Bilhassa tekrar ediyorum, Senatoda böyle düşünecek hiçbir parti, grup yoktur, tekrar ediyorum ve biz A. Partililer olarak kabul etmiyoruz, öteki partililer çalışmaz demiyoruz. Buyurun, arzu ediyorsa Yüksek Heyetiniz A. P. çalışmanın yolundadır. Sembolümüz, programımız, tüzüğümüz, bu memleketin kalkınması için gece gündüz toplu halde, birlik olarak, hizmet verme yolundadır. Beraber hizmet vermede her birimiz birbirimizle yarışacak durumdayız. Hiç kimse kendisine üstünlük alarak «biz çalışıyoruz, işte onlar çalışmıyor, 1971 e girerken, 1970 in son günü, A. P. hizmetten kaçıyor» şeklinde konuşmasını bir arkadaşımın bize reva görmeyeceğini ve bu şekilde konuşmayacağını ümid ederim. Yine ben arkadaşımın bu şekilde konuşmadığını bir sürçilisan olduğunu kabul ediyorum. Binaenaleyh, arzu ediyorsanız, derhal tatilde de çalışmaya Adalet Partisi hazırdır. Bu milletin saadeti için Adalet Partisi gecesini gündüzünü verecektir. Tekrar ediyorum, her senatör böyle düşünür.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Ne verdiniz ki, ne vereceksiniz?

BASKAN — Lütfedin efendim, bitti. Sayın Kınaytürk, lütfedin efendim.

FARUK KINAYTÜRK (Devamla) — Uzatmıyorum, kesiyorum Sayın Başkan, zaten konu anlaşılmıştır. Verilen takdirde, yine Sayın Başkanımızın okuduğu gibi, imzalar bellidir. Biz varız veya yokuz denemez. Takdir su konuşmalardan sonra Yüce Heyetinizin ve büyük milletimizindir.

Saygılar sunarım. (Adalet Parti sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Değerli arkadaşlarım, bir dakikanızı istirham edeyim. Verilen önerenin bugünkü birleşimdeki çalışmalara teşmil edilmeyeceği ifade edildiğine göre, gündeme devam edilecektir ve yarın Cumhuriyet Senatosunun normal toplantısı var ise de, kanuni tatil gündür. Bu nedenle 5 Ocak gününe kadar tatili istihdaf eden önerenin oya vazı da fayda sağlayacak nitelikte değildir, bu itibarla oya koymuyorum. (Doğru, doğru sesleri.)

Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, Sayın Kınaytürk kulisteki bir konuşmayı, burada kendi açısından değerlendirerek, böylece beni kınamak istedi. İzin verirseniz kısaca izah edeyim.

BAŞKAN — Konuşmasının son kısmında bunu tashih etti. Yerinizden kısaca izahı mümkünse lütfedin, Sayın Atalay.

SİRRI ATALAY (Kars) — Sayın Kınaytürk, Sayın Alihocagil ile konuştukları sırada, böyle bir önerge vereceklerini söylediler. Ben bunun karşısında olacağımı ifade ettim. Fakat, hayır dediler. Havayı yumuşatmak için dün mahsus olmak üzere konuşmam dedim. Fakat devam edince, ben önerge aleyhinde söz talebimi size dün takdim ettim. Yani, ben Sayın Kınaytürk'e konuşmıyacağım demiş te sonra konuşmuş değilim. Dün bu önergeyi verseydim, hava gergindi. Fakat bugün konuşmıyacağım diye en ufak bir sey söylemedim. Arkadaşım çok yanlış bir anlayışa girmiştir. Arz ederim.

BASKAN — Tesekkür ederim. Gerçekten Sırrı Atalay'ın tatili istihdaf eden önerge aleyhinde konuşma istemi dünkü tarihi taşımaktadır, arz ederim efendim.

5. — SEÇİMLER

1. — KOMİSYON SEÇİMLERİ

A — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunda açılan üyeliğe seçim.

BAŞKAN — Seçimlere geçiyoruz efendim. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu

ve Dilekçe Karma Komisyonu seçimlerine geçiyoruz.

Adalet Partisi Sayın Başkanının imzası ile verilen bir önerge var. Bu önergede Kamu İk-

tisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu adayları arasında bulunan Sayın M. Orhan Tuğrul'un Bakan olması nedeni ile, yerine Ömer Ucuza'nın aday olarak ikame edildikleri bildirilmektedir, oylarına bu isim yazılmıştır, efendim.

Şimdi tasnif heyetini seçiyoruz. Sayın Turgut Cebe?.. Yok, Sayın Ersü?.. Yok. Sayın Kürümoğlu?.. Yok. Sayın Bekata?.. Burada. Sayın Özkaya?.. Yok. Sayın Tarık Remzi Baltan?.. Yok. Sayın Feyzi Halıcı?.. Yok. Sayın Refet Rendeci?.. Yok. Sayın Hamdi Özer? Yok.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarisinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Tarım ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınarak kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/333; Cumhuriyet Senatosu 1/1144) (S. Sayısı : 1476) (1)

MUSLİHİTTİN YILMAZ METE (Adana)

— Sayın Başkan, bir mâruzatım vardır.

BAŞKAN — Yerinizden buyurun efendim.

M. YILMAZ METE (Adana) — Gündemde önemli bir kanun var; Türkiye Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun tadili hakkında. Bunun görüşülmesi için, tasnifin sonucunu beklemeden gündeme devam edilmesini rica ediyorum. Bir taraftan tasnif yapılırken gündeme devam edebiliriz. Teamülümüzde bu usul vardır, eğer bir itiraz olmazsa.

BAŞKAN — Efendim, esasen Bütçe ve Plân Komisyonundaki arkadaşlarımıza haber gönderdik, onlar da oylarını kullanacaklardır, onlar da mevcuda dâhil edilmiş sayın arkadaşlarımızdır. Bu nedenle gündeme devam ediyoruz.

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarisinin Millet Meclisinde kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Tarım ve Bütçe Plân komisyonlarından beşer üyenin katılımıyla kurulan Geçici Komisyon raporu...

(1) 1476 S. Sayılı basmayazı 10 . 12 . 1970 tarihli 11 ncü Birleşim tutanağına bağlıdır.

İSA BİNGÖL (Muş) — Sayın Başkan, ben gönüllüyüm.

BAŞKAN — Sayın Ali Altuntaş . Yok. Sayın Kayalar?... Yok. Sayın Doğan Barutçuoğlu? Burada. Teşekkür ederim efendim.

Tasnif heyeti Sayın Bekata, Sayın İsa Bingöl, Sayın Barutçuoğlu'ndan teşekkür etmiştir.

(Ad okunmak suretiyle oylar toplandı.)

Sayın Bakan... Buradalar. Komisyon üyeleri.. Buradalar.

Söz sırası Sayın Gündoğan'ındı. Bir önerge var okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun görüşülmesinde konuşmaların 20 şer dakika ile tahdidini, kanunun bitimine kadar oturumun devamını, saygılarımı teklif ediyorum.

Erzincan

Fehmi Baysoy

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz isteyen var mı efendim?

FKERET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Anladım, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir önerge okundu, 20 şer dakika ile konuşmaların tahdidini ve kanunun tasarisinin müzakeresi bitene kadar birleşime devam olunması istenmektedir.

M. YILMAZ METE (Adana) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz önerge üzerinde bir mâruzatım var, arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. YILMAZ METE (Adana) — Efendim, burada her ne şekilde olursa olsun söz tahdidine taraftar olmıyan bir üyeyim. Yalnız bu kanun hakkında, bütün söz almış olan arkadaşların bol zaman içerisinde fikirlerini ifade ederek, kanunun çıkmasını sağhyabilmek için, munhasıran bu kanun için, reyimi müspet kullanacağım. Arz etmek zaruretini duydum, çünkü hiçbir zaman tahdit taraftarı değilim.

FKERET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, bir hususu anlamadım, beni mâzur gö-

rün. Bu sepetlerdeki oylardan bahsettiniz, ben anlamadım.

BAŞKAN — Efendim, tasnif sonuna kadar kanunun müzakeresine devam edelim, dediler. Şu arada Bütçe Plân Komisyonunda oy kullanacak arkadaşlarımız var, ona intizaren oy sepetleri kürsüdedir efendim.

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Buyurun Sayın Gündoğan.

C. H. P. GRUPU ADINA FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Çok Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım; bu kanunun müzakeresi, bundan evvelki celselerde başlamış, bendenizin madde üzerindeki konuşması vaktin geçikmesi ve oturumun kapatılması zorunluluğu ile bir yerde kesilmişti. Şimdi kaldığım yerden devamına müsaadenizi rica edeceğim.

Değerli arkadaşlarım, tümü üzerinde beyanda bulunan Sayın Tarım Bakanı, bu kanun aracılığı ile Türk tarımında önemli üç sorunu çözmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdi. Türk tarımında önemli üç sorundan birisinin, verim artırma olduğu ileri sürülmüş ve bu yolda bu kanunla çok önemli adımlar atıldığını ileri sürmüşler idi. Bendeniz de burada, verim artırma unsurlarının en önemlilerinden biri olan tarımsal girdilere finansman kaynağı teşkil eden kredi düzeninde bugünkü bozukluk, bugünkü çarpıklık, hattâ gerilik, yetersizlik devam ettiği müddetçe, Bakanın iddia ettiği tarımda verim artırma amacının sağlanamayacağını ifade etmiştim ve tarımda girdilerin finansmanını sağlayan resmî kuruluş, Ziraat Bankasının Tarım Bakanı emrinde bir kuruluş olmadığını, bu bankanın başka bir bakanlığa bağlı olduğunu, esasen bakanlığa bağlılığının da özellikle tarımsal kredilerin dağılımına, plâsman miktarına ve ne miktarının hangi çeşit krediye tahsis edileceğine dair bankaya her hangi bir talimat verilmesinin mevzuat bakımından mümkün olmadığını da belirtmiş idim. Ziraat Bankasının, hatırında yanlış kalmadı ise, 3402 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla kredileri nasıl verdiğini ifade etmiştim ve Senato üyelerinden ikisini, Feridun Cemal Erkin ile Fahri Özdilek'i, Ziraat Bankası gözünde kredilenme bakımından tamamen haklı durumunda iki şahıs

olarak nitelemiş, misal olarak vermiş ve böylece verimi çok olan tarlaya yüksek borem saptandığı için, verimi çok olan tarla sahiplerine daha çok kredi verildiğini, verimi az olan tarlaya borem olarak düşük değer tesbit edildiği için daha az kredi verildiğini, bu itibarla verimli tarlayı verimli hale getirmeye, verimsizleri verimsiz bırakmayı kasteden bir kredi düzeni içinde bulunan Türk köylüsünün bu çok önemli sorununa bu kanunun çözüm getirmeyeceğini ifade etmiştim. Ziraat Odalarının Hükümetin izlediği politikayı izleme görevi ile görevlendirildiği, bu kanunda musarrah olduğuna göre, tarım odalarının bu Türkiye gerçekleri ile uyumlanmayan tamamen çelişki halinde bulunan, çatışan kredileme politikasına alet edilmelerinin doğru olmayacağını da beyan etmiştim. Bunu böylece bağladıktan sonra, yine verim artırıcı unsurlardan biri olan tarım girdilerinin en önemlisi, tarımda makinalaşmayı sağlayan politikanın ya da uygulanagelen, süregelen tatbikatın verim artırıcı olmaktan çok uzak, ya da esasen verimli tarlalara daha çok verim katıcı bir mahiyette olduğunu ispatlayıcı ikinci delilimle de tarımda makinalaşma yolunda takibedilen uygulamayı göstermiştim.

Biliyorsunuz ki, Türkiye'de tarımda makina kullanmaya imkân sağlanan ve Devletin ancak onlara makina kullanmayı bahsettiği çiftçiler asgari 300 dönümden yukarı toprağı olan çiftçilerdir. Bundan aşağıda toprak sahibi olan çiftçilerin tarımda makina kullanmalarına imkân bırakacak, traktör edinme veya ekipmanlarını edinme kredisinin onlara tahsisi mümkün değildir.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan bir dakikanızı istirahat edeyim.

Oyunu kullanmayan arkadaşlarımız var mı efendim?... Yok. Oy verme işlemi sona ermiştir. Sepetler kaldırılınsın, tasnif heyetine verilsin, efendim.

Buyurun efendim.

FIKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Bu şu demektir : Tarım Bakanı burada beyanda bulundular; Türkiye'de tarımda çalışan 3,5 milyona yakın, yahut biraz daha fazla ki, sayıları İstatistik Umum Müdürlüğünün zaman zaman neşrettiği, birbirini tutmayan sayılarına dayanıyor; Türkiye'de birden yirmi dönüme kadar

arazi sahiplerinin yekûnunun ve yirmi dönüm-
den elli dönüme kadar arazi sahipleri yek nu-
nun, elliden ikiyüz dönüme kadar arazi sahipli-
lerinin yekûnunun bir araya gelmesinden çıkan
toplam, tarımda çalışanların nerede ise % 96 sı-
nı teşkil ediyor. Hal böyle olunca, Türkiye'deki
makinalaşma düzeninin, biraz evvel ifade etti-
ğim gibi, k uk toprak sahiplerine bahşedilmi-
yen bir imkân olduğu, ancak 300 dönümden fazla
toprak sahiplerine bahşedilen bir imkân bu-
lunduğu görülür. Oysa, tarımda verimi artırıcı
en önemli unsurlardan birisi hiç şüphe pek ki,
tarımda optimal seviyede makina kullanılması-
nı sağlamaktır. Denecektir ki, optimal seviye-
de kullanılmıyan makinanın tarımda bir mali-
yet artırıcı unsur olacağı d ş nt lerek böyle
yapılmıştır. E. Elbette  yle yapılmıştır, ama
bu Türkiye tarımının verim artırıcı yolda iler-
lemesini sağlamamış bir tekniktir, bir uygulama-
madır. Öyle ki, Türkiye tarımında bu uygulama
büyük toprak sahibine hem daha ucuz ve hem
de daha fazla verim elde etme olanağı sağlamış,
biraz fazla toprak sahibi korunmuş oluyor.
Nasıl? Tarım aleti, traktör ve ekipmanlarının
kendisine banka kredisi ile verilmesi suretiyle.
Buna mukabil toprağı düşük seviyede bulunan
köylünün de bu girdilerden istifade etmesine
imkân sağlamamakla tarımda verimi artırmak
ve tabii maliyeti düşürmek olanakları elinden
almıyor.

Bununla kalsa bir dereceye kadar tartışıla-
bilir bir konu olur, ama böyle olmuyor. şimdi
yüksek toprak sahiplerinin elde ettiği, Devlet
imk nleriyle elde ettikleri tarımsal girdilerden
traktör ve ekipmanları, onları alanlar tarafın-
dan düşük toprak sahiplerinin arazilerini kira
ile sürmek suretiyle kullanılıyor ve çok toprak
sahipleri hem Devletten, hem de Devletten el-
de ettikleri imk nlarla halktan, az gelirli halk-
tan, az topraklı halktan ikinci bir gelir elde
etme olanağını kazanıyor. Böyle bir düzen var
Türkiye'de, tarımın makinalaşmasında. Bu ta-
rihsel bir hata. Sanıyorum ki, traktörün Tür-
kiye'ye girdiği zamandan beri uygulanan bir
metottur. Zaman zaman hadler değiştirilmiş,
zaman zaman da b zi hilelere müsaade edilmiş-
tir. Tarımda o kadar toprağı olmıyan, optimum
seviyede toprağı olmıyan kişilerin o kadar top-
rağı varmış gibi gösterilmesine ve meselâ baş-

kalarının topraklarını kiralamasına sahte, tam
tabiriyle sahte, kira belgeleri ibrazıyla bunun
değiştirilmesine ve resmî makamda r yi kabul
görmesine müsaade edilen dönemler çok olmuş-
tur. Ve hattâ öyle ki Ahmet Mehmet'in toprağı-
nı, Mehmet Ahmet'in toprağını kirası altında
göstererek traktör alacak seviyede bir tarım
işletmesine sahibolduğunu, kendi aralarında
b zi kere köy muhtarlarına, b zi kereler noter-
lere imzalattıkları kiralama vesikalariyle ispat
yoluna gitmiş, bunu da bankalar veya mahalli
Örgütler kabul etmiştir. Ama, gerçek şudur
ki, bütün Türk tarımını kapsıyan ve Türk tarı-
mının yapısına uygun, Sayın Bakanın ifade etti-
đi gibi, verim artırıcı ve maliyet düşürücü un-
surlardan Türk tarımının her kesimi, özellikle
az topraklı çiftçilerin yararlanmadığı v kfası
kimsenin ink ra mecali olmayacak derecede re-
sanet kazanmış, resanet içinde bir olgudur. Bu-
nun derhal değiştirilmesi gerekir. işte bunun
değiştirilmesi için bizim parti olarak düşündük-
lerimiz beyannamelerimizde yazılıdır. Bunu s y-
lemek zorunda değilim, ama belki bunu konuşan
parti s z s n n teklifi nedir diye merak eden-
lerin merakını gidermek için söyliyeyim.

Bizim Türkiye tarımında, Senatonun bu g -
zide topluluğu karşısında ifade edeyim ki, d -
ş nd ğ m z en önemli kalkınma aracı, mani-
vel s  kooperatifimizdir. Bizim şimdiki, bu
dönemde Türkiye'nin bu ortamında, bugünkü
tarih  ihtiyaçları karşısında bizim partimizin
tercih ettiği tarımsal kalkınma modeli; elbette-
ki çıplak olarak ve tek başına değil, koopera-
tifilik sistemine dayanır, esasta, temelde. Ama,
aslında gerçek, tarımsal kalkınmanın en önemli
dayanağının bu ülkede bağımsız olarak kurul-
muş bir ağır sanayiden beslenen tarım ekono-
misi olduğudur. Onu da belki ihtil ta sebebo-
lur diye hemen söyliyeyim. Ve biz tarım oda-
larının, daha doğrusu ziraat odalarının giderek
kooperatifler birliği haline d n yeceğini san-
dığımız, umduğumuz, böyle arzu ettiğimiz için-
dir ki, şimdi tam m nasiyle karşısına ayakları-
mızı, ellerimizi gererek dikilmiyoruz. Bir aşa-
madır, olmuş, teşekkül etmiş bir kurumdur,
sandıkları ve iddia ettikleri gibi tarımsal kalkın-
mayı sağlamaya yeterli değildir. Hatt  bugün-
k  haliyle, bugünkü şekliyle kalacaksa mutla-
ka tarımsal kalkınmayı değil, tarımsal geri kal-

mayı sağlayacak vasıtaadır, bunlar. Bir vergi alıcı fakat fayda sağlamayıcı unsurlar olarak kalacaktır, bugünkü görünüşüyle, bugünkü gidişiyle; ama günün birinde kooperatifler birliği haline dönüşeceğini umduğumuz içindir ki, şimdi bu ilk kuruluşu, bu umutla tamamen karşımıza almıyoruz. Hemen ilâve edeyim, benim bundan evvelki konuşmamı duyan ve şimdi Tarım Odaları Birliği Genel Sekreteri olan bir de-

ğerli insan, tarafsız bir idare içinde ve benim o konuşmamda ifade ettiğim espriyi anladıklarımı ifade ederek, bu Tarım Odalarının giderek, bizim arzu ettiğimiz istikamete dönüşmesine yardımcı olacaklarını söylediler..

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, çok affınızı istirham edeceğim, tasnif heyetinden rapor geldi, onu okutacağım, efendim.

5. — SEÇİMLER (Devamı)

1. — KOMİSYON SEÇİMLERİ

A — *Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunda açılan üyelğe seçim.*

Yüksek Başkanlığa

Dilekçe Karma Komisyonu için yapılan seçime 69 üyenin katıldığı ve bu mevcudun salt çoğunluğu temin etmediği cihetle tasnife gidilmemiştir, arz olunur.

Tasnif Heyeti

Muş Manisa
İsa Bingöl Doğan Barutçuoğlu

BAŞKAN — Şu sonuca göre çoğunluğumuz kalmamıştır ve müzakereye devam imkânı yoktur. Yarın, 31 Aralık tatil olması nedeniyle 5 Ocak 1971 saat 15,00 te toplanmak üzere birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 16,32

Cumhuriyet Senatosu GÜNDEMİ

21 NCI BİRLEŞİM

30 . 12 . 1970 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ile Dilekçe Karma Komisyonuna üye seçimi.

2. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.

3. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın, üç ilçeyi Maraş'a bağlayan yolun asfalt yapımına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/529)

2. — Cumhuriyet Senatosu Hatay Üyesi Mustafa Deliveli'nin, Hastaş Anonim Şirketine dair Ticaret ve Maliye bakanlıklarından sözlü sorusu (6/543)

3. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün, İsmetpaşa Kız Sanat Enstitüsünün isminin değiştirilmesine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/540)

4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçüne'nin, İstanbul nâzım plânlarına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/550)

5. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Halil Özmen'in, Kırşehir ve ilçelerinde bulunan çiftçilerimize Konya'nın Altınova Devlet Üretim Çiftliğinden tohumluk tahsis edilmesinin nedenlerine dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/516)

6. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Halil Özmen'in, Kaman ilçesinin, Akpınar bucağına bağlı Himmetuşağı ve civarındaki köy-

lere dikilen kavak ve kayısı fidanlarına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/521)

7. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Haydar Tunçkanat'ın, 21 Ekim 1970 tarihinde Gümrü Hava Alanına inen U-8 Amerikan uçağına dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/551)

8. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bir yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmemesine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/552)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Tevfik Fikret Lisesine dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/553)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ- TIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

1. — 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Tarım ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınarak kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/333; Cumhuriyet Senatosu 1/1144) (S. Sayısı; 1476) (Dağıtma tarihi : 26 . 11 . 1970) (Bitiş tarihi ; 10 . 1 . 1971)

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, İktüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı: 1441) (Dağıtma tarihi: 1 . 6 . 1970)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un

TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)

3. — Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı: 1443) (Dağıtma tarihi: 2 . 6 . 1970)

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşamayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanının 1 Haziran 1970 tarih ve 28 sayılı Kararı.

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465) (Dağıtma tarihi : 23 . 7 . 1970)

6. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlığının Mart, Nisan, Mayıs 1970 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/36) (S. Sayısı : 1474) (Dağıtma tarihi : 24.11.1970)

7. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlığının Haziran, Temmuz, Ağustos 1970 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/37) (S. Sayısı : 1475) (Dağıtma tarihi : 24 . 11 . 1970)

8. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan Kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

9. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

10. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lüt-fi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin gecekondü önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37)

11. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)

12. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/39)

13. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)

14. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1970)

15. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, Amerikalı yazar John Hughes'in basında çıkan Afyon kaçakçılığı ile ilgili bir demecine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/41)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Nafaka alacaklarının yabancı memleketlerde tahsili ile ilgili sözleşmeye katılmamızın uygun bulunduğuna dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Dışişleri, Turizm ve Tanıtma ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/120; Cumhuriyet Senatosu 1/1143) (S. Sayısı : 1478) (Dağıtma tarihi : 4 . 12 . 1970) (Bitiş tarihi : 31 . 1 . 1971)

× 2. — 30 Mart 1968 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federatif Cumhuriyeti arasında Konsolosluk Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Dışişleri, Turizm ve Tanıt-

ma ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan geçici komisyon raporu (Millet Meclisi 1/95; Cumhuriyet Senatosu 1/1145) (S. Sayısı : 1479) (Dağıtma tarihi : 4 . 12 . 1970) (Bitiş tarihi : 31 . 1 . 1971)

3. — T. C. Emekli Sandığı Kanununun 12 nci maddesinin II işaretli fıkrasına bir (N) bendi ve sözü geçen kanuna geçici iki madde eklen-

mesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 2/145; Cumhuriyet Senatosu 2/300) (S. Sayısı : 1480) (Dağıtma tarihi : 7 . 12 . 1970) (Bitiş tarihi : 31 . 1 . 1971)

